

I samlingens tecken : några inbjudningsord till svenska kyrkans obefordrade...

Engdahl, Alexis,

20 *Eckl.Br.*

H. G.
Förvaltare
S. S.
(B. S.)
o

I SAMLINGENS TECKEN.

NÅGRA INBJUDNINGSSORD

TILL

SVENSKA KYRKANS

OBEFORDRADE PRÄSTERSKAP

AF

ALEXIS ENGDAHL.

STRENGNÄS
WESTERLUNDSKA BOKTRYCKERIET
1902.

1 SAMLLINGERS TECKEN

JACOB KELLERHANS

STRECKEN

OPPOUNEN

ART

Ärade ämbetsbröder!

Såsom ju känt är, bar på snart sagdt alla tjänsteområden i samhället under en följd af år framstälts yrkanden och bedrifvits ett rastlöst arbete för att, på grund af de allmänt stegrade lefnadsomkostnaderna, söka bereda åt sig löneförhöjning hvar på sitt område. Öfver så godt som hela linien hafva ock dessa sträfvanden krönts med god framgång, stundom till och med i nästan förvånande grad. Statens tjänstemän i allmänhet hafva nu uppnått en på många områden god, på öfriga jämförelsevis ganska tryggad existens. För tjänstepersonalerna uti privata inrättningar och företag äro förhållandena liknande, ofta t. o. m. ändå mycket bättre, ända upp till rent af utomordentliga. Äfven åt *det ordinarie* prästerskapet har, om ock i långt ringare mån samt från prästerliga löne-medels hopsparade fonder, på sista tiden, där behofven voro mest trängande, beredts välkomna lönetillskott. *Men oss extraordinarie präster, de — efter studier och öfriga ämbetsförutsättningar, efter tjänsteansvar och sociala anspråk — allra sämst aflönade människor i hela samhället, ja, man torde nästan kunna säga i hela världen, oss har knappast någon ens tänkt på rätt allvarligt till förbättrande af vår tryckta ekonomiska ställning.* Därför, då för ett par år sedan på Kungl. Maj:ts anvisning bereddes tillskott ur prä-

terskapets löneregleringsfond åt "det lägst aflönade prästerskapet", då togos vi icke ens med i räknin- gen(!), liksom kantänka något "lägre aflönadt präster- skap" än vi extra ordinarier funnits inom svenska kyrkan under generationer, ja — århundraden! Här om någonsin kan man med rätt tala om "sekelgamla orättvisor".

Nu hafva vi hunnit ett sådant läge, att icke blott vaktmästare och betjante — för att nu icke tala om samtliga ordinarie folkskolelärare och -lärarinnor — utan t. o. m. en vanlig, duglig fabriksarbetare och andra, som icke behöft påkosta sig ens det ringaste för sin utbildning, hafva en långt större, stundom fler- dubbelt större årsinkomst än vi, kanske sedan tiotals år ute i församlingarna tjänstgörande, bortglömde pastorsadjunkter och vice komministrar m. fl. extra- ordinarier. Oss kommer man öfver hufvud taget icke rätt väl ihåg, utom när det gäller att på oss ställa ökade fordringar eller att uttala klander. Och man vill ju t. o. m. på många håll (vi tänka nu alls icke på kyrkans vedersakare eller uppenbara fiender) knap- past ens erkänna, att vi obefordrade präster hafva det något svårt med alla våra studieskulder och allt det myckna andra, vi dragas med. Men så hafva vi ju heller icke ännu själfva gjort några nämnvärda an- strängningar för att söka vinna en sorgfriare existens. Och därför få vi nu ock, delvis med rätt, höra, att vi ju icke ännu klagat vår nöd, hvadan vederbörande icke rätt skulle kunna känna viddea däraf. Ty med den lönetilökning af något 100 kronor, som man på allra sista tiden å stiftsmötena bestämt eller ifråga- satt, komma vi sannerligen icke långt; detta måste blifva öppet och oförbehållsamt uttaladt, att icke åter vederbörande må mena sig därmed hafva fått allt väl beställdt och frågan lagd å sido. Ty då lägsta ad- junkts- eller vikarielönen är så usel; att den, såsom

t. ex. här på stiftet för närvarande, belöper sig till blott 350 kr. (högst 400—450 kr.) såsom kontant lön och såsom "fritt vivre" lösen för 65 hl. spannmål à 7,72 = 501,80 eller summa lön kr. 851,80, samt fria vivret näppeligen någonstädes kan i våra dagar pr kontant erhållas för 500 kr., utan kostnaden därför ofta stiger vida därutöfver — såsom det t. ex. för undertecknad själf i Eskilstuna 1901 betalades (lyckligtvis af prosten) med kr. 855,37, d. v. s. *högre än hela ofvannämnda lönesumma "i ett för allt"* — då kan väl ingen normal och rättsinnig människa vilja påstå eller anse, att en "löneförhöjning" på 50—100, kanske för somliga 150 kr. skall vara tillfyllestgörande? Detta måste utsägas öppet och ärligt. Och hellre må det förblifva som det är ännu någon tid, till dess alla vederbörande hunnit lära sig bedöma frågan i hela dess djupa innebörd, än att det skulle komma att stanna vid sådana skenåtgärder. Ty här gäller det ingalunda blott extraordinariernas enskilda, personliga fördel och existensvillkor, utan här gäller det i stort sedt rent af kyrkans vara eller icke vara; d. v. s. det gäller, om kyrkan skall vidare erhålla några nya tjänare, — utom möjligen förstås en och annan höglärd "vetenskapsman" eller uti skolans tjänst utarbetad läroverkslärare till de mera lönande beställningarne, samt examenslösa och andra dispensarier till de öfriga; i den mån nämligen, man icke finner det lämpligare samt med kyrkans och församlingarnes fördel mera förenligt att — "sätta beställningarna på vakans"! Ty att en af de förnämsta orsakerna till vår kyrkas nuvarande svåra läge är den allt mer tilltagande *prästbristen*, och att prästbristen hufvudsakligen är en följd af de delvis oförsvarligt *låga prästlönerna* isynnerhet under de första tjänsteåren, det torde väl nu snart erkännas vara obestridliga axiom.

Under sådana förhållanden är det ingen dag för

tidigt, att vi extraordinarie präster själfva börja på allvar taga itu med vår lönefråga, genom att dels göra vår nöd kunnig, dels ihärdigt arbeta på att söka vinna drägliga lefnadsvillkor äfven vi. Dock, sådant sakläget än är, så är visst, att, skall något nämnvärdt och bestående resultat åstadkommas, då måste göras *riktiga kraftansträngningar*; och då måste vi framför allt *enigt sammansluta oss* till kraftigt och uthålligt gemensamt arbete för vår rättvisa sak. Men detta får *icke under några förhållanden eller på något sätt ske uti oppositionssyfte* hvarken mot våra förmän eller andra vederbörande, ty detta skulle i stället blott skada vår sak; utan vi skola troget och endräktigt arbeta på att få fram en allt mäktigare *opinion* för vår sak, så att snart alla vederbörande sjäfvilligt taga frågan under grundligt bepröfvande samt äntligen bringa den till ett godt och fullgiltigt slut.

Detta kunna vi bidra till endast genom allmän och enig sammanslutning. *I samlingens tecken* allena kunna vi hoppas segra. Sammanslutning är tidens lösen och måste blifva äfven vår.

Rätta tiden för vår saks bringande å bane torde nu ock vara för handen. Många tecken tyda därpå. Hårtill kommer nu äfven, att vi uti Herr Docent M. Lundborg i Lund erhållit en synnerligen talangfull, frimodig och själfuppoftande, saken varmt hängifven sakkörare och målsman. Såsom väl Eder känt är, har han nu senast uti "Kyrka och Skola" n:r 38—44 genom artikelserien "Det obefordrade prästerskaps lönefråga" presterat i ärendet en god och fullständig utredning. Denna borde väl ock bidra till att börja väcka till full sans ooh besinning i saken hvar ooh en för vår kära folkkyrka och dess framtida väl intresserad person, som icke förut varit i tillfälle till att i hela dess omfång och innebörd bedöma frå-

gan. Men i all synnerhet borde väl vi obefordrade präster själfva eggas till energiska mått och steg.

På Docent Lundborgs initiativ har ock nu i dessa dagar, på ett den 10 nov. i Lund hållet möte såväl bildats "*Föreningen af obefordrade präster i Lunds stift*", såsom en första begynnelse och med tanke på att blifva en stiftssektion i en allmän svensk de obefordrade prästernas förening; som ock beslutits att låta utgå till underskrift af samtliga e. o. präster inom hela landet en vid tillfället antagen och godkänd underdånig *petition* till konungen med begäran bl. a. om "ett årligt lönetillskott af 400 kr. till hvarje e. o. prästman" ur prästerskapets löneregleringsfond.

Undertecknad, som sedan någon tid tillbaka varit fast besluten att icke gifva mig någon ro, förrän frågan om vår löneförbättring blifvit fullt aktuel inför de vederbörande, af hvilkas åtgörande frågan beror, hade därför ock till nämnda möte satt mig i förbindelse med Docent Lundborg. Från honom har jag nu icke blott erhållit meddelande om detta möte och dess beslut, hvaribland att inbjudning till petitionens undertecknande skall (inom 14 dagar från 12 nov.) "direkt utsändas till samtliga extraordinarier i riket", utan ock en personlig uppmaning till mig att "omedelbart utlysa möte (för Strengnäs stift) t. ex. till den 3 dec., då petitionen skall hafva hunnit tillställas alla".

På grund häraf och i allas vårt välförstådda intresse är det därför, som jag nu utfärdar denna inbjudning. Den vill då *i första hand* vara en inbjudan till mina ärade obefordrade ämbetsbröder i Strengnäs stift att sammankomma till möte å *järnvägshotellet i Flen onsdagen den 3 december kl. 2 e. m.* för att gemensamt öfverlägga och besluta

dels angående bildandet af en förening af obe-

fordrade präster i Strengnäs stift, med tanke på att sedan inlemmas i en allmän svensk dylik förening;

dels i anledning af den vid mötet i Lund godkända, till antagande äfven af oss föreslagna underdåniga petitionen om lönetillskott åt e. o. präster ur prästernas löne regleringsfond;

dels angående andra åtgärder, som möjligen kunna ifrågakomma till förbättring af det e. o. prästerskapets ställning och framtid.

Men *i andra hand* vill denna inbjudning söka större räckvidd. Den vidgar sig till att vara ett väckande och uppfordrande kärlekens maningsord till samtliga mina obefordrade ämbetsbröder i hela landet. Denna inbjudningsskrift utsändes därför nu samtidigt till någon af mig närmare känd kamrat, i samtliga respektive stift, med begäran att af honom distribueras till stiftets öfrige extraordinarier. Ty är den ämnad att dels underlätta inbjudningarna till samlingsmöten stiftsvis, dels söka mana särskildt de tröga eller obestämde att med oss andra gripa tillfället samt komma med och fylka sig till samarbete i en icke blott för oss själfva god och förmånlig sak utan en för hela kyrkan behöflig, ja nödvändig angelägenhet.

Det skulle ju dessutom ock kunna hända, att af det lilla, nu allt mera spirande fröet till begynnande samling prästerna emellan, skulle en gång kunna blifva ett stort, kraftigt och rika frukter bärande träd. Ty är manne icke en af orsakerna till svenska prästerskapets nuvarande ringare sociala betydelse och förminskade auktoritet dess nästan fullständiga brist på sammanhållning i våra dagar? Hvar ser man motstycke därtill å andra håll? Ingenstädes. Huru skulle väl en tjänstemannakår med så ringa solidaritetskänsla som Sveriges präster kunna hvarken rätt häfda sina egna viktigaste intressen, än mindre uträtta något stort samhälleligt uppfostrings- och annat ideelt ar-

bete? Hälst som nu de samhälls- och religionsfiendliga makterna å sin sida stundeligen blifva allt flere samt allt starkare just genom sammanslutning. Vi tro således, att sammanslutning prästerna emellan för hvarje dag blir en allt viktigare kyrklig och religiös angelägenhet. Och som ungdomen är lättare att upp-tända, egga och hänföra, så tro vi ock, att sammanslutningen skall börja hos samt utgå från de yngre. Alltid skall man väl sedan efter hand få några, kanske många med äfven af de äldre. Men skulle till äfventyrs icke många präster af nu tjänande släktled komma med, så kunde ju dock vara att hoppas, att en nu gjord sammanslutning af de yngre prästerna, om denna förening *lever och verkar af och i Herrans ande*, omsider en gång kunde blifva en hela prästeståndet omfattande stark och betydande samhällsorganism, hvars ord och åsikter, erfarenheter och intressen blefve af helt annan betydelse än svenska prästerskapets nu både på lägre och högsta ort, både i pressen och i riksdagen. Därför om vi unga nu sammansluta oss till en enig och lifskraftig förening, och denna ledes och arbetar i Guds kraft och i helig samkänsla, i kärlek, ödmjukhet och offervillighet, såsom en förening af "*präster*" i detta ords sanna, höga och sköna betydelse, då behöfva vi icke tvifla på, att Herren skall gifva den framgång, gifva den sin stora, rika välsignelse för framtiden. Då skall den förvisso så småningom draga allt flera af de goda prästerna till sig, så att den kanske omsider skall omfatta *samtliga präster*, — om icke förr, så åtminstone när vi nuvarande extraordinarier en gång äro prästeståndets seniorer. *Dit* pekar samlingens tecken hän; och *det* är sannerligen ett mål att kämpa och offra sig för.

Jag manar Eder därför, samtliga mina älskade ämbetsbröder och medtjänare, att på utsända kallelsen stiftsvis sammankomma och besluta i föreliggande, för

oss alla så viktiga angelägenhet samt så långt som möjligt är i öfverensstämmelse med den plan, som nu för ärendet blifvit utstakad. Och denna min angelägna och enträgna uppmaning till Eder alla, käre bröder, hvar i sin stad om *mangrannt inställelse* och *enig samverkan*, så att äfven vi själfva med glädje och tacksamhet må ådagalägga vårt lifliga intresse, våra förhoppningar och vår *solidaritet*, vill jag sluta med dessa vår varmljättade förespråkares manande ord i sitt bref till mig den 12 dennes:

“Mätte nu alla extraordinarier motsvara våra förväntningar och våra förhoppningar och följa oss, så skall verket hafva framgång åtminstone i det hufvudsakliga. Biskop Billing är på det varmaste intresserad och ett fast stöd. Han har begärt frågans upptagande på biskopsmötet, och på hans begäran lämnade jag honom i går före hans afresa till detta möte vårt beslut, som han lofvade verka för i första punkten till en början, d. v. s. lönetillskottet. Detta är ju det omedelbart viktigaste.” — “Jag beder ärade ämbetsbröder att med all tillförsikt se framtiden an, men ock att för det goda målets skull visa endräktig sammanslutning och hvar i sin stad söka öfvertyga vederbörande, såväl ordinarier som stiftsstyrelser om det både berättigade och nödvändiga uti de framställda anspråken!”

Således, käre ämbetsbröder, mötoms mangrannt och i Herrans namn, tillsvidare hvar och en på sin ort!
Guds välsignelse åt vår angelägna och rättvisa sak!
Taxinge-Näsby den 18 november 1902.

Med broderlig hälsning, ödmjukligen

Alexis Engdahl,

*v. komminister i Mariefred, Kärnbo och
Taxinge förs:r af Strengnäs stift.*

Till

Herr Pastor.....

Ärade Ämbetsbroder!

Med hänvisning till hoföljande maningsord samt från Lund
utgångna inbjudningen kallas härmed obefordrade prästerna i
Strengnäs stift att mangrant sammankomma till möte å Järn-
vägshotellet i Flen onsdagen den 3 december 1902 kl. 2 e. m.

Mariefred och Turinge den 18 november 1902.

Med broderlig hälsning

Alexis Engdahl,
v. komm. i Mariefred.

Lars Hedner,
v. pastor i Turinge.

Mathew Street
London E.C. 4

London E.C. 4
Mathew Street

1885

1885

1885

1885

1885

1885

1885

1885

1885